

LISTĂ DE ABREVIERI.....	7
-------------------------	---

CAPITOLUL I

REFERINȚE ISTORICE CU PRIVIRE LA EVOLUȚIA INSTITUȚIEI

LIBERĂRII CONDIȚIONATE ÎN ȚARA NOASTRĂ.....	9
§1. Apariția instituției liberării condiționate.....	9
1.1. Considerații cu caracter introductiv.....	9
1.2. Primele forme ale instituției liberării condiționate la nivel internațional.....	11
1.2.1. Principiile de drept penal care permit aplicarea liberării condiționate.....	11
1.2.2. Evoluția sistemelor de executare a pedepsei care includ liberarea condiționată.....	13
§2. Evoluția istorică a liberării condiționate în dreptul român.....	15
§3. Evoluția normelor internaționale și europene pentru dezvoltarea concepțiilor cu privire la liberarea condiționată și mecanismele de acordare a acesteia.....	20

CAPITOLUL II

REGLEMENTAREA LIBERĂRII CONDIȚIONATE ÎN NOUL COD

PENAL ȘI NOUL COD DE PROCEDURĂ PENALĂ.....	25
§1. Introducere.....	25
1.1. Contextul modificării dispozițiilor penale și sediul materiei.....	25
1.2. Caracterele liberării condiționate.....	28
1.3. Liberarea condiționată și alte instituții de drept penal.....	36
1.3.1. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.....	36
1.3.2. Amânarea aplicării pedepsei.....	42
1.3.3. Renunțarea la aplicarea pedepsei.....	46
1.3.4. Liberarea din centrele educative sau din centrul de detenție.....	47
1.3.5. Grațierea.....	48
§2. Condiții de acordare a liberării condiționate în noul Cod penal.....	50

2.1. Liberarea condiționată din executarea pedepsei închisorii	50
2.1.1 Condițiile de acordare a liberării condiționate din executarea pedepsei închisorii în noul Cod penal	50
2.1.2. Liberarea condiționată a vârstnicilor	78
2.2. Liberarea condiționată din executarea pedepsei detențiunii pe viață	80
§3. Procedura acordării liberării condiționate.....	84
3.1. Aspecte introductive	84
3.2. Etapa administrativă.....	84
3.3. Etapa jurisdicțională	97
3.4. Punerea în libertate	105
§4. Situația condamnatului liberat condiționat	106
4.1. Termenul de supraveghere.....	106
4.2. Măsurile de supraveghere și obligațiile condamnatului	111
4.3. Supravegherea condamnatului liberat condiționat	117
4.3.1. Exercițarea supravegherii	117
4.3.2. Supravegherea executării obligației de a urma un curs de pregătire școlară sau profesională [prevăzute la art. 101 alin. (2) lit. a) C. pen.].....	122
4.3.3. Supravegherea executării obligației prevăzute la art. 101 alin. (2) lit. b) C. pen.	123
4.3.4. Atribuțiile serviciului de probațiune în legătură cu obligațiile prevăzute la art. 101 alin. (2) lit. c)-g) C. pen.....	125
4.3.5. Relația serviciului de probațiune cu instanța de judecată.....	126
§5. Revocarea și anularea liberării condiționate. Efectele liberării condiționate.....	129
5.1. Efectele liberării condiționate	129
5.2. Revocarea liberării condiționate	133
5.3. Anularea liberării condiționate.....	140
§6. Liberarea din centrul educativ sau din centrul de detenție la împlinirea vârstei de 18 ani a persoanei internate	144
6.1. Regimul sancționator aplicabil minorilor și sediul materiei	144
6.2. Condițiile acordării liberării din centrul educativ sau din centrul de detenție la împlinirea vârstei de 18 ani a persoanei internate.....	146
6.3. Procedura de acordare a liberării.....	150

6.4. Obligațiile persoanei liberate și supravegherea îndeplinirii lor	153
6.5. Revenirea asupra liberării.....	157
§7. Cooperarea judiciară internațională în materia liberării condiționate.....	158
CAPITOLUL III	
LIBERAREA CONDIȚIONATĂ ÎN SISTEMELE DE DREPT DIN	
EUROPA.....	
§1. Liberarea condiționată în sistemul de drept anglo-saxon (în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord)	162
1.1. Apariția liberării condiționate în sistemul de drept anglo-saxon.....	162
1.2. Liberarea condiționată în reglementarea „The Criminal Justice Act 1991”	164
1.3. Liberarea condiționată în reglementarea „The Criminal Justice Act 2003”	166
1.3.1. Cadrul legislativ	166
1.3.2. Acordarea liberării condiționate	167
1.3.3. Obligațiile liberatului condiționat.....	169
2.1. Cadrul legislativ.....	171
2.2. Acordarea liberării condiționate	171
2.3. Restricțiile impuse condamnatului după liberare	174
§3. Liberarea condiționată în sistemul de drept italian, spaniol și german	178
3.1. Liberarea condiționată în sistemul de drept italian.....	178
3.2. Liberarea condiționată în sistemul de drept spaniol.....	179
3.3. Liberarea condiționată în sistemul de drept german.....	181
§4. Liberarea condiționată din perspectiva Curții Europene a Drepturilor Omului.....	182
CONCLUZII.....	196
PROPUNERI DE LEGE FERENDA	198
ANEXE.....	202
BIBLIOGRAFIE.....	231

Edgar DUMBRAVĂ

**Liberarea condiționată
în noile coduri**

Universul Juridic
București
-2016-

Pe această cale doresc să adresez mulțumiri domnului profesor universitar dr. Ioan Chiș, sub îndrumarea căruia am realizat lucrarea de doctorat cu aceeași temă.

Listă de abrevieri

alin.	- alineat;
A.N.P.	- Administrația Națională a Penitenciarelor;
art.	- articol;
c.	- contra;
C.A.	- Curtea de Apel;
C. pen.	- Codul penal;
C. pr. civ.	- Codul de procedură civilă;
C. pr. pen.	- Codul de procedură penală;
C.S.J.	- Curtea Supremă de Justiție;
D.	- Decret;
dec. pen.	- decizia penală;
Ed.	- Ed.;
H.G.	- Hotărâre de Guvern;
hot.	- hotărâre;
Î.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție;
lit.	- litera;
M. Of.	- Monitorul Oficial al României, Partea I;
n.a.	- nota autorului;
nr.	- numărul;
op. cit.	- opera citată;
O.U.G.	- Ordonanța de urgență a Guvernului;
parag.	- paragraful;
pct.	- punctul;
p.	- pagina;
s. pen.	- secția penală;
trib.	- tribunalul;
vol.	- volum.

Capitolul I

Referințe istorice cu privire la evoluția instituției liberării condiționate în țara noastră

Ș1. Apariția instituției liberării condiționate

1.1. Considerații cu caracter introductiv

Societatea umană a căutat permanent să adopte cea mai eficientă formă de organizare și cele mai adecvate mijloace de restabilire a ordinii sociale, evoluția continuă a criminalității determinând preocupări pentru identificarea unor instrumente care să diminueze fenomenul infracțional.

Necesitatea de a pedepsi a apărut inițial ca o reparație acordată victimei, care era îndreptățită la o răzbunare împotriva vinovatului, putându-i cauza acestuia, singură sau cu ajutorul familiei căreia îi aparținea, un rău identic sau similar cu cel pe care ea l-a suferit (legea talionului). Ulterior, sarcina stabilirii și aplicării pedepselor a revenit conducătorilor comunităților unde s-a produs fapta, fiind practicate pedepse corporale, pecuniare, alungarea din comunitate (exilul) sau execuția.

Privarea de libertate se dispunea, la început, în dreptul roman, cu scopul preventiv de a împiedica fuga celui judecat și sustragerea acestuia de la executarea pedepsei, executându-se fie într-o închisoare publică, fie în casa unui particular sau magistrat și numindu-se custodie liberă¹. Ulterior se dă eficiență acestei forme de restrângere a libertății ca pedeapsă, cel găsit vinovat de săvârșirea unei crime sau a unui delict fiind închis pentru o perioadă stabilită arbitrar de un judecător, care aprecia ce durată de timp era necesară pentru a da un exemplu condamnatului și celorlalți membri ai societății.

O lungă perioadă de timp comunitățile umane au acceptat integrarea fenomenului criminal în existența lor și au fost satisfăcute prin răsplătirea răului cu un rău de aceeași intensitate, săvârșirea faptei putând fi asumată de o altă persoană din familia vinovatului, pentru membrii societății, nefiind important cine este cel care ispășește sancțiunea, atât

---

¹ A se vedea Ioan Băla, *Evoluția sistemului de executare a pedepselor privative de libertate în dreptul românesc*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 17.

timp cât fapta nu a rămas nepedepsită. Ulterior, s-a remarcat faptul că utilizarea acestui raționament nu este favorabilă ordinii sociale și s-a pus accentul pe sursa criminalității - individul, răspunderea penală devenind personală. Astfel, s-a constatat că ar fi necesară îndepărtarea temporară a făptuitorului din mediul său social, care a favorizat săvârșirea faptei, și plasarea lui în detenție, sub supraveghere, în locuri anume destinate acestei activități.

Astfel, încarcerarea este privită în primă fază ca o rezolvare a problemei criminalității, prin simpla mutare a individului din mediul deschis, liber, într-un mediu restrictiv. Însă această schimbare a anturajului, fiind doar temporară, s-a dovedit insuficientă prin sine înseși pentru a stopa faptele antisociale și recidiva.

Venirea în penitenciar tulbură echilibrul personalității printr-o triplă reducere: a spațiului de viață, a timpului personal - suspendarea viitorului și relativitatea trecutului, a comportamentului social - izolare și abandon¹. Și eliberarea din penitenciar, deși apare ca o descărcare de presiunea acumulată în mediul închis de către condamnat, produce traume, de multe ori cel eliberat nemaifiind acceptat de familie, de vechiul anturaj, neavând un loc de muncă și mijloace de existență. În consecință, politica penală, bazată pe principiul umanismului sancțiunilor de drept penal, s-a orientat dinspre caracterul strict punitiv și retributiv al pedepsei închisorii spre funcția de reeducare și reintegrare a condamnatului în societate, urmărindu-se minimizarea efectelor negative ale trecerii bruște de la starea de libertate la cea de deținere și înapoi.

Constatarea posibilității modelării personalității omului și, implicit, a infractorului², a condus la concluzia că principalul obiectiv de urmărit, după constatarea vinovăției acestuia cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, este de a obține resocializarea sa. Odată obținut acest rezultat, condamnatul fiind pregătit a se reîntoarce în societate, a aprecia valorile acesteia și a-și procura mijloace licite de trai, apare inutilă prelungirea privării sale de libertate.

Ținând cont de factori precum: presiunea pe care încarcerarea o provoacă la schimbarea stilului de viață, posibilitatea coruperii în mediul penitenciar de către ceilalți condamnați în vederea comiterii altor infrac-

¹ Tudorel Butoi, *Psihologie judiciară*, Ed. Solaris Print, București, 2009, p. 386.

² În sens contrar, în secolul al XIX-lea, exista teoria Școlii pozitivistice, elaborată de Cesare Lombroso, care remarcă existența unui determinism biologic la originea crimei - a se vedea Valerian Cioclei, *Manual de criminologie*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 104. Această formă de gândire a fost cunoscută și sub denumirea de „Teoria criminalului născut”, intrând în contradicție cu ideea de recuperare a infractorului.

țiuni și „perfecționarea” metodelor de operare prin informații de la infractorii experimentați, nedovedirea eficienței plasării în detenție pentru reprimarea fenomenului infracțional, existența mijloacelor de intervenție psihologică asupra personalității condamnatului, suprapopularea închisorilor, în legislația mai multor țări au existat preocupări pentru identificarea unor reguli în vederea folosirii unor mijloace alternative, neprivative de libertate, de realizare a scopului pedepsei.

Încurajând revenirea treptată și reintegrarea infractorului în comunitate chiar din mijlocul acesteia, ca instituție complementară pedepselor privative de libertate, a fost propusă **liberarea condiționată**, o măsură de politică penală ce constă în punerea în libertate a condamnatului din locul de deținere, înainte de executarea în întregime a pedepsei privative de libertate la care a fost condamnat (detențiunea pe viață sau închisoarea), sub condiția ca el să nu săvârșească din nou o infracțiune până la împlinirea duratei pedepsei¹.

1.2. Primele forme ale instituției liberării condiționate la nivel internațional

○ 1.2.1. Principiile de drept penal care permit aplicarea liberării condiționate

Conținutul pedepsei privative de libertate nu este dat numai de faptul izolării de societate a condamnatului, ci și de regimul în care se execută această izolare, regim prin care se tinde la reeducarea celui condamnat².

Dat fiind faptul că într-o primă fază a sistemului sancționator³ pedepsele erau nedeterminate atât prin natură, prin durată, cât și prin quantum (pedepse arbitrare)⁴, contributorii dreptului penal au căutat să

---

¹ Costică Bulai, Bogdan N. Bulai, *Manual de drept penal, Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 586.

² Dumitru Popescu în Teodor Vasiliu, George Antoniu, Ștefan Daneș, Gheorghe Dăringă, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Doru Pavel, Dumitru Popescu, Virgil Rămureanu, *Codul penal al Republicii Socialiste România, comentat și adnotat*, Ed. Științifică, București, 1972, p. 394.

³ „Sistemul sentințelor nedeterminate”, îmbrățișat de reprezentanții Școlii pozitiviste (E. Feri, Garofalo, Prins etc.).

⁴ Gheorghe Diaconu, *Pedeapsa în dreptul penal*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 126.

stabilească anumite principii fundamentale ale politicii penale, care să guverneze inclusiv sancțiunile penale, atât cu privire la aplicarea, cât și cu privire la executarea lor.

Astfel, Declarația drepturilor omului și cetățeanului, adoptată în Franța, în anul 1789, proclama **principiul legalității pedepselor**. Se trecea de la faza în care infracțiunile nu aveau prevăzute mai dinainte pedepse, fiind lăsată alegerea și stabilirea acestora la arbitrarul judecătorilor, care aplicau cu precădere pedeapsa cu moartea și pedepsele corporale¹, spre faza în care se prevedea în lege sancțiunea, indicându-se nu doar natura, dar și cuantumul și durata ei. În loc de teoria promovată de pozitivisti, conform căreia „judecătorul, ca și medicul, nu poate cunoaște înainte «cantitatea remediului bolii infractorului»” și nu poate stabili la momentul judecății firea unui infractor pentru a calcula intensitatea cu care fiecare din multiplele cauze ale criminalității au acționat asupra lui², exista un cadru legal care dispunea stabilirea și individualizarea pedepsei de către judecător încă de la momentul actului de dispoziție al condamnării.

Al doilea principiu fundamental este cel al **umanismului**, bazat pe posibilitatea educării și reeducării omului, scopul sancțiunilor de drept penal constituindu-l apărarea omului și a ordinii de drept, care constituie cadrul de dezvoltare a personalității acestuia³.

Al treilea principiu se referă la **revocabilitatea** sancțiunilor de drept penal, doctrina opinând că este esențial ca pedepsele să poată fi retrase atunci când se constată că au fost aplicate din eroare sau când nu mai sunt necesare⁴.

Al patrulea principiu privește **adaptabilitatea** sancțiunilor de drept penal, sancțiunea trebuind să fie divizibilă, adică adaptabilă cantitativ, și elastică, adică adaptabilă calitativ, în raport cu gravitatea faptei și cu persoana făptuitorului⁵.

Cel din urmă principiu, al **personalității** sancțiunilor de drept penal, bazat pe ideea că nu doar răspunderea penală are caracter personal, ci și

---

¹ Iosif Fodor în Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Rodica Stănoiu, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Victor Roșca, *Explicațiile teoretice ale Codului penal român, Partea generală, Vol. II*, ediția a II-a, Ed. All Beck, București, 2003, p. 17.

² Gheorghe Diaconu, *Pedeapsa în dreptul penal*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 126.

³ Costică Bulai, Bogdan N. Bulai, *Manual de drept penal, Partea Generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 290.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.